

Araştırma Makalesi / Research Article

**GÖZETİM, AHLAK VE MEŞRUIYETİN MATBU
HAFIZASI: OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E *POLİS*
*MECMUASI****

Serap BOZPOLAT AYAN**

Öz: Bu makale, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte güvenlik bürokrasisinin kurumsal hafızasını temsil eden Polis Mecmuasının tarihî seyrini incelemektedir. Tanzimat'tan itibaren devletin matbu yayınları aracılığıyla toplumsal düzeni yeniden inşa etme çabaları, yalnızca bilgilendirme işleviyle sınırlı kalmamış; aynı zamanda devletin meşruiyetini güçlendiren ideolojik aygıtlar haline gelmiştir. Bu bağlamda Polis Mecmuası, 1913'teki kuruluşundan itibaren güvenlik teşkilatının hem iç aidiyetini pekiştiren hem de topluma dönük meşruiyet stratejilerini yansıtan özgün ve süreli bir yayın organı olmuştur. Mecmua, polisin yalnızca suçla mücadele eden bir güç değil, aynı zamanda ahlakî değerlerin ve toplumsal düzenin teminatı olarak konumlandırılmasını sağlamış; Foucault'nun biyo-iktidar kavramı bağlamında devletin gözetim teknolojilerini içselleştirilmiş normlar üzerinden üretmiştir. Cumhuriyet döneminde de farklı adlar altında varlığını sürdüren yayın, devletin başkent merkezli yeni bürokratik yapısına uyum sağlamış ve güvenlik teşkilatının meslekî kimliğini yeniden üretmiştir. Sonuç itibarıyla Polis Mecmuası, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e modern devletin gözetim, meşruiyet ve ideolojik üretim pratiklerini gözlemlemeye imkân veren bir yazılı hafıza defteri niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Polis Mecmuası, Osmanlı Modernleşmesi, Gözetim, Meşruiyet, Devlet Hafızası, Biyo-İktidar.

* Bu makale aynı yazarın “*Polis Mecmuası 1913-1928*” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

**Öğretim Görevlisi Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü serapbozpolat@gmail.com, ORCID: 0000-0003- 2146-6988.

THE PRINTED MEMORY OF SURVEILLANCE, MORALITY, AND LEGITIMACY: THE POLICE JOURNAL FROM THE OTTOMAN EMPIRE TO THE REPUBLIC

Abstract: This article examines the Police Journal (Polis Mecmuası), a periodical that embodies the institutional memory of the security bureaucracy from the late Ottoman Empire to the early Turkish Republic. Since the Tanzimat reforms, state publications were not limited to administrative announcements but also functioned as ideological apparatuses reinforcing state legitimacy and reshaping social order. In this context, the Police Journal, first published in 1913, became a distinctive platform that strengthened internal cohesion within the police force while simultaneously projecting legitimacy strategies toward society. The journal presented the police not only as an institution combating crime but also as a guarantor of moral values and public order, thereby reflecting Michel Foucault's notion of bio-power through the internalization of norms. During the Republican era, despite undergoing changes in name and structure, the publication maintained its continuity, adapting to the new capital-centered bureaucratic order and redefining the professional identity of the police. Ultimately, the Police Journal stands as a written memory of surveillance, legitimacy, and ideological production, providing a valuable lens for understanding the modernization of the state and its evolving relationship with society.

Keywords: Police Journal, Ottoman Modernization, Surveillance, Legitimacy, State Memory, Bio-Power

Extended Abstract: The Police Journal, spanning the modernization process from the late Ottoman period to the early Republic, served both as an institutional publication and a platform for the printed construction of the state's understanding of security and its vision of social order. While official publication experiences beginning in the 1830s – such as Takvim-i Vekayi, Ceride-i Askeriye, Mecmua-i Maarif, and Zabtiye Nezareti Mecmuası – represented the state's efforts to transform its institutional identity in various fields into a printed language, the Police Magazine stands out as the longest-lasting and most stable example of this tradition. The "Special Statement" in the magazine's first issue (1913) demonstrates that the police were presented not merely as a force combating crime, but as an authority protecting the moral values of society and the rights of individuals. The emphasis on preventative policing here is noteworthy as an early expression of the modern understanding of security. Furthermore, the portrayal of police officers as “dignified, honorable, enlightened, and knowledgeable” individuals reveals the state's desire to equip its security

personnel not only with a technical function but also with a moral and intellectual mission. This approach, coinciding with Foucault's conceptualization of biopower, serves to shape individuals' behavior through internalized rules. The Police Magazine, which continued its publication uninterrupted throughout the Republican era, maintained its institutional continuity despite undergoing name and content changes (Police Magazine in 1937, Internal Service Bulletin in 1975, and again Police Magazine from 1995 onwards). Its relocation from Istanbul to Ankara, the incorporation of the Technical Branch and the Police Institute, were printed reflections of the state's adaptation to its new capital-centered order. Thus, the magazine became not only a publication of the security organization but also a carrier of the state's memory extending from the late Ottoman period to the Republic. The Police Magazine occupied a unique place in the press landscape of its time, which was rife with literary and political debates: it was published under direct state control, yet managed to construct a unique professional public sphere within these limitations. It served both as a pedagogical tool that fostered belonging and discipline internally, and as a showcase reflecting the state's understanding of security externally. It reinforced internal motivation through news of rewards and punishments, and enhanced the prestige of the police through its public publications. Looking back today, the history of the Police Magazine serves as a laboratory not only for understanding the development of the police force but also for understanding the surveillance, legitimacy, and ideological production mechanisms of the modern state. Its pages clearly reveal how the state represented itself, how it sought to shape society, and on what moral and legal foundations it based the concept of security. In this respect, the magazine was more than just a bulletin; it is the written memory of modernization and state-society relations.

Giriş: Modernleşmenin Matbu Hafızası

19. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu, merkezi otoritenin çözülme eğilimine karşılık idari ve toplumsal yapıyı yeniden düzenleme çabasına girmiştir. 1839'da Tanzimat'tan itibaren başlatılan reformlar, yalnızca devletin işleyişini düzenleyen hukukî metinlerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda toplumsal düzenin yeniden tanımlanmasına da hizmet etmiştir. Bu noktada modernleşme, toplumsal alanda yeni davranış kalıplarının yerleşmesi, birey-devlet ilişkisinin yeniden kurgulanması ve kamu düzeninin ahlakî bir çerçevede inşa edilmesi gibi çok yönlü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir.

Basın, bu dönüşümün en etkin araçlarından biri olmuştur. Matbuat aracılığıyla devlet, yalnızca kararlarını halka duyurmakla kalmamış, aynı

zamanda kendi meşruiyetini kurumsal düzeyde topluma aktarmıştır. Bu nedenle Osmanlı basını, yalnızca edebî veya siyasî bir deneyim değil, aynı zamanda modernleşmenin ideolojik taşıyıcısı olarak görülmelidir.

Foucault'nun (1926-1984) kavramsallaştırdığı biyo-iktidar anlayışı, bu süreci açıklamak için önemli bir teorik çerçeve sunar.¹ Zira Osmanlı'nın son döneminde devletin otoritesi yalnızca idarî güce değil, bireylerin ahlakî denetimine de dayandırılmıştır. Devletin basın yoluyla kurduğu bu denetim mekanizması, bireyin davranışlarını içselleştirilmiş normlar aracılığıyla şekillendirmiştir. Dolayısıyla basın, yalnızca haber aktarımı değil, devletin otoritesini yeniden üreten bir iktidar teknolojisi olarak işlev görmüştür.

Bu bağlamda, 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı devlet kurumlarının çeşitli süreli yayınlar çıkarması, yalnızca kurumsal bilgilendirme ihtiyacını değil, aynı zamanda toplumsal yönlendirme ve meşruiyet arayışını da yansıtmaktadır. Güvenlik alanında bu işlevin en belirgin örneği ise 1913'ten itibaren yayımlanan *Polis Mecmuası* olmuştur.

1. Kurumsal Yayınların Doğuşu: Takvim-i Vekayi'den Zabtiye Nezareti Mecmuasına

Osmanlı modernleşmesinin matbu hafızasında ilk kırılma noktası, 1831'de devlet eliyle ve resmî gazete hüviyetinde yayımlanmaya başlayan *Takvim-i Vekayi* olmuştur. Devletin karar alma süreçlerini halka duyurmayı amaçlayan bu gazete, aynı zamanda kamu otoritesinin medya üzerindeki yönlendirici rolünü başlatmış, basını bir tür devlet aygıtı haline getirmiştir. Osmanlı için bu adım, yalnızca bilgilendirme değil, aynı zamanda iktidarın matbu suretinin inşası anlamına gelmiştir.

Ardından gelen kurum dergileri, bürokratik alanın farklı kanatlarını temsil eden çeşitli örnekler sunmuştur. *Ceride-i Askeriye* (1869), askerî teşkilatın disiplinine katkı sağlamak, tayinleri ve başarıları kamuoyuna duyurmak için çıkarılmış; aynı yıl yayımlanmaya başlayan *Zabtiye Nezareti Mecmuası*, güvenlik teşkilatının iç düzenini sağlama ve kamuya yönelme amacı taşımıştır. Bu yayınlar, yalnızca kurumsal duyuru organı değil, aynı zamanda bir disiplin aracı olarak işlev görmüş, devletin görünürlüğünü de artırmıştır.

Öte yandan, *Mecmua-i Maarif* (1869), Maarif Nezareti tarafından öğretmenlerin mesleki formasyonunu geliştirmeye dönük pedagojik bir araç olarak tasarlanmıştır. Böylece eğitim alanı da matbuat üzerinden

¹ Michel Foucault, *Hapishanenin Doğuşu*, Çev. M. A. Kılıçbay, İmge Kitabevi Yay., Ankara 2000, s.316; Foucault, *Özne ve İktidar*, Çev. Işık Ergüden, Ayrıntı Yay., İstanbul 2005, s.150

modernleşmenin bir uzantısı haline gelmiştir. Bu çeşitlilik, Osmanlı basınının yalnızca edebî ve siyâsî bir mecra olmadığını, aynı zamanda devletin kurumsal kimliğini matbu surette yeniden üreten bir aygıt olduğunu gösterir.²

İç güvenlik alanındaki ilk basın faaliyeti girişimi ise farklı bir seyre sahiptir. Yorgaki Efendi'nin hazırladığı *Mizanü'l-Ahlâk*, bir polis yayını olma iddiasını taşısa da hiç basılamamış, yalnızca bir niyet olarak kalmıştır.³ Bu sonuçsuz deneme, güvenlik teşkilatının basın aracılığıyla kendisini ifade etme ihtiyacının erken bir habercisi niteliğindedir.

Asıl önemli adım ise 27 Mayıs 1869'da atılmış, haftada iki kez çıkarılan *Vekâyi-i Zabtiyye* Gazetesi ile Osmanlı iç güvenlik yayıncılığı görünür bir mecraya kavuşmuştur. Üç sayfa olarak basılan bu gazete, adli olayların fezlekeleri, İstanbul mahkemelerinin kararları ve idari duyurular gibi bilgileri içermiş, hem teşkilat içi hem de kamuya yönelik bir işlev üstlenmiştir. Ancak bu yayın da 1875 yılına kadar sürebilmiş, kısa ömürlü olmuştur. Yine de *Vekâyi-i Zabtiyye*, Osmanlı'da polis teşkilatının toplumsal alandaki varlığını matbuat yoluyla duyurmasının ilk örneği olarak önem taşımaktadır.⁴

Bu ilk deneyimlerin ortak noktası, devletin kurumlarını yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda ideolojik bir düzlemde görünür kılma çabasıdır. Dolayısıyla söz konusu yayınlar, Antonio Gramsci'nin kavramsallaştırdığı anlamda birer "ideolojik aygıt" olarak işlev görmüş, devletin toplumu yönlendirme stratejilerinin parçası haline gelmiştir.⁵

2. Gecikmiş Bir Arayış: Osmanlı Polis Teşkilatında Yayın Eksikliği

1908'de ilan edilen II. Meşrutiyet'in ardından Osmanlı bürokrasisinde Avrupa tarzı düzenlemelere yöneliş, meslekî yayınların artmasını da beraberinde getirmiştir. Modernleşmenin en belirgin yansımalarını taşıyan ve kuruluş çalışmaları 1840'lara kadar uzanan⁶ polis teşkilatı, bu dönemde sürekli dönüşüm içinde olan bir kurum olarak meslek içi bilgi paylaşımına,

² Server İskit, *Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları*, BaşVekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü, Ankara 1943, s.1-12; İlber Ortaylı, *İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı*, İletişim Yay., İstanbul 2017, s.222.

³ BOA, A. MKT. NZD, 328/50

⁴ Belgelerle Türk Polis Tarihinde İlkler, Ankara 2025, s.10; Sedat Bingöl, "Vakâ-yi Zaptiyye Gazetesi ve İstanbul Mahkemeleri", *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*, Sayı: 11, İstanbul 2007, s.23.

⁵ Antonio Gramsci, *Hapishane Defterleri - Seçmeler*, Çev. Kenan Somer, Onur Yayınları, İstanbul 1986.

⁶ Ahmet Yüksel, *Perapolis –Osmanlı Polis Tarihini Yeniden İnşa Denemesi-*, TİAV, Ankara 2022.

aidiyet duygusunun güçlendirilmesine ve disiplinin pekiştirilmesine duyulan ihtiyacı daha yoğun hissetmekteydi. Ancak buna rağmen, teşkilatın matbu alanda kurumsal bir sesi yoktu.

19 Ocak 1909'da Zaptiye Nezareti bünyesinde bir matbaa kurulması ve *Polis* isimli bir gazete çıkarılması yönünde yapılan başvuru, maddi gerekçelerle reddedilmiştir.⁷ Bu durum, teşkilatın yayın ihtiyacının devlet tarafından göz ardı edildiğini ve polisin kamusal görünürlüğünün hâlâ tali bir mesele olarak görüldüğünü göstermektedir. Bir süre sonra, bu eksiklik teşkilat mensupları arasında daha fazla hissedilir olmuş, talepler yazılı olarak Emniyet-i Umumiye Müdürü Galip Bey'e iletmeye başlanmıştır. 19 Ekim 1909 tarihli Beyoğlu Merkez Müdürlüğünün yazısı, bu ihtiyacın resmî kayıtlara ilk kez geçtiği belge niteliğindedir. Ne var ki bu girişim de sonuçsuz kalmıştır.⁸

Polisin kendi yayın organına sahip olamayışının kurumsal eksikliğini en çarpıcı biçimde ortaya koyan olay, İstanbul Polis Mektebi muallimlerinden İbrahim Feridun Bey'in 1911'de aktardığı bir hatıradır. Feridun Bey'in anlattığına göre, okulun ziyaretçileri arasında yer alan Sırbistan Polis Müdürü, Osmanlı'da polis teşkilatına ait bir gazetenin olup olmadığını sormuş, böyle bir yayının mevcut olmadığı cevabını alınca şaşkınlıkla tepki vermiştir. Zira Sırbistan'da uzun süredir yayımlanan Polis gazetesi, zabıta vakalarını derlemekte, bu vakalara dair karikatürler yayımlamakta, doğrudan halkla temas kurmakta ve geniş bir okur kitlesine ulaşmaktadır. Bu örnek, yalnızca Osmanlı'nın eksikliğini göstermemekte, aynı zamanda Balkan coğrafyasının küçük devletlerinde dahi matbuatın güvenlik bürokrasisi için bir meşruiyet aracı haline geldiğini ortaya koymaktadır.⁹

Feridun Bey'in anlatısı, yalnızca kişisel bir gözlem değil, aynı zamanda kurumsal bir özeleştirmedir. Osmanlı polis teşkilatının modernleşme iddiasına rağmen, Avrupa'daki benzer kurumların sahip olduğu matbu araçlardan mahrum oluşu, kurumsal kimliğin tamamlanmamışlığını yansıtmaktadır. Onun sözlerindeki mahcubiyet, yalnızca bireysel değil, kolektif bir yetersizliğin dile gelişidir.

Bu eksikliğin giderilmesine yönelik ilk ciddi adım, İstanbul Polis Müdüriyet-i Umumiyesinin ilk umum müdürü olan Mazhar Bey'in girişimiyle 31 Ağustos 1911'de atılmıştır. Dâhiliye Muhasebe Kaleminden Mehmed Neşet Efendi'nin idaresinde yayımlanan *Polis* gazetesi, beş sayfadan ibaret olmasına rağmen polis teşkilatının kurumsal sesini

⁷ BOA, DH. MKT, 2716/55

⁸ BOA, DH. EUM. THR, 10/32.

⁹ İbrahim Feridun, *Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye*, İstanbul 1911.

duyurmaya dönük bir başlangıç teşkil etmiştir. Ancak bu gazete yalnızca otuz bir sayı yayımlanabilmiş ve nedeni meçhul olmak üzere 4 Nisan 1912'de kapanmıştır. 15 ay süren bu kısa deneyim, bir yandan teşkilatın yayın ihtiyacının ne kadar güçlü olduğunu ortaya koyarken, öte yandan kurumsal devamlılığın sağlanamadığını da göstermektedir.¹⁰

3. Bir Hafıza Defteri Olarak *Polis Mecmuası*

1911'de yayımlanan *Polis* gazetesinin kısa ömürlü deneyiminin ardından, 15 aylık bir aradan sonra daha kalıcı ve kapsamlı bir yayın ihtiyacı hissedilmiştir. Bu ihtiyaç, 14 Temmuz 1913'te Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti çatısı altında kurulan Polis Mecmuası Müdürlüğü aracılığıyla karşılanmıştır. Böylece Osmanlı basınında Tanzimat sonrasında ortaya çıkan resmî ve yarı-resmî meslekî yayınların en kurumsallaşmış örneklerinden biri doğmuştur.¹¹

Polis Mecmuası, yalnızca polis teşkilatının faaliyetlerini kaydeden bir bülten değil, aynı zamanda devletin güvenlik anlayışını, ahlakı ve toplumsal düzeni yeniden inşa etmeye dönük ideolojik bir araç işlevi görmüştür. Derginin ilk sayısında yer alan “İfade-i Mahsusa”, bu kurumsal misyonun en berrak şekilde dile getirildiği bir metindir.¹² İnsanların doğuştan hakları olduğuna, ancak bu hakların korunmasının ahlakî erdemlerle değil, hukukî ve idarî mekanizmalarla sağlanabileceğine yapılan vurgu; devletin meşruiyetini yalnızca idari otoriteye değil, aynı zamanda ahlakî zeminlere dayandırma çabasını gösterir.

Bu metinde polisin varlık nedeni, yalnızca suçluların yakalanması değil, “önleyici” bir işlevle suçun ortaya çıkmadan engellenmesidir. “Olayı meydana geldikten sonra değil, gerçekleşmeden önce ele almak gerekir” ifadesi, modern anlamda önleyici polislik kavramının Osmanlı'daki erken bir tezahürü olarak okunabilir. Bu yaklaşım, polisin cezalandırıcı bir güç olmanın ötesinde, toplumsal barışın ve ahlakî düzenin teminatı olarak sunulmasını sağlar.

Polis memurunun “ağırbaşlı, onurlu, aydın ve bilgili” bir birey olarak tasvir edilmesi, pozitivist devlet aklının etkisiyle şekillenen bir kurumsal kimlik inşasının göstergesidir. Polis, burada yalnızca bir kamu görevlisi değil,

¹⁰ *Polis*, Sayı 1-31; BOA, DH. EUM. MH, 59/72.

¹¹ Eyüp Şahin, “Polis Dergisi'nin Tarihçesi” *Polis Dergisi*, c.35, Ankara 2003, s.1.

¹² “İfade-i Mahsusa”, *Polis Mecmuası*, Sayı 1, 1 Temmuz 1329 Çarşamba, s.1; ayrıca kapsamlı bir değerlendirme için bkz. Serap Bozpolat Ayan, “İfade-i Mahsusa” Yazıları Üzerinden Polis Mecmuasının Kurumsal Hafızası ve Yayın Vizyonuna Dair Bir Değerlendirme”, *Toplumsal Araştırmalar Kitabı* 5, ss. 235-242, Paradigma Akademi Yayınları, Çanakkale 2025.

“insanlığın yüce haklarının koruyucusu” olarak konumlandırılmıştır. Bu bakış açısı, polise meslekî bir disiplin kazandırmanın ötesinde, ona ahlakî bir misyon yüklemektedir.

Bununla birlikte mecmua, yalnızca polis teşkilatına değil, topluma da hitap eden çift yönlü bir iletişim aracıdır. İçeriğe bakıldığında, bir yandan personelin aydınlatılması, meslekî formasyonunun geliştirilmesi, moral ve motivasyon sağlanması hedeflenirken; diğer yandan polisin kamusal imajı da şekillendirilmektedir. Böylece mecmua, bir yandan içsel aidiyet duygusu üretmekte, diğer yandan toplumsal saygınlığı pekiştirmektedir.

Foucault'nun biyo-iktidar kavramı bu noktada açıklayıcıdır: *Polis Mecmuası*, devletin gözetim teknolojilerini yalnızca dışsal bir denetim olarak değil, kurumun kendi iç yapısı üzerinden içselleştirilmiş normlar vasıtasıyla tesis etmesinin bir aracıdır. Yani bu dergi, polisin kurumsal hafızası olmanın ötesinde, bireylerin kendilerini denetim altında hissetmelerini sağlayan bir iktidar pratiğinin de yazılı suretidir.

Mecmuanın özgünlüğü, döneme ait edebî ve siyasî tartışmalardan ziyade, doğrudan devlet kontrolünde yayımlanmasına rağmen bir meslekî kamusalik yaratabilmesinde yatar. Emniyet-i Umumiye Nezareti, bu yayın aracılığıyla yalnızca teşkilatın faaliyetlerini görünür kılmayı değil, aynı zamanda polisin “kamu ahlaki ve düzeninin koruyucusu” imajını topluma aktarmayı hedeflemiştir. Bu nedenle mecmua, disiplin ve ödüllendirme haberleri aracılığıyla meslek mensuplarına yönelik özendirme ve caydırma işlevi de taşımıştır.

Sonuç itibarıyla *Polis Mecmuası*, Osmanlı son döneminin güvenlik anlayışını yeniden tanımlayan bir kurumsal hafıza defteri olmuştur. Bu yönüyle, bir yandan zabıta faaliyetlerini kayda geçiren, öte yandan devletin meşruiyet stratejilerini matbu surette topluma aktaran bir ideolojik aygıt olarak okunmalıdır.

4. Cumhuriyet'e Devreden Bir Miras: Ankara Merkezli Yeni Dönem

*Polis Mecmuası*nın kurumsal serencamı, Osmanlı'nın son dönemindeki dönüşümlerle sınırlı kalmamış, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte yeni bir safhaya evrilmiştir. Emniyet-i Umumiye Müdüriyetinin 1 Kasım 1922'de lağvedilmesi, bu sürecin ilk önemli dönüm noktasıdır. Mecmua Müdürlüğü, o tarihe kadar faaliyetlerini yürüttüğü İstanbul Adliye Sarayından alınarak Yıldız Sarayına taşınmış, burada bir dönem Mabeyn-i Hümayun Başkâtibi Tahsin Paşa'ya ait olan konağa yerleştirilmiş ve İstanbul Polis Mektebi bünyesine dâhil edilmiştir. Bu taşınma, yalnızca fizikî bir mekân değişikliği değil, aynı zamanda devletin yeniden

şekillenen bürokratik yapısında güvenlik teşkilatının konumunu da simgesel olarak ifade etmiştir.¹³

Cumhuriyet'in teşekkülünden sonra, 1 Temmuz 1925 itibarıyla dergi "Türkiye Cumhuriyeti Dâhiliye Vekâleti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti Polis Mecmuası" adıyla yayın hayatına devam etmiştir.¹⁴ Böylece mecmua, Osmanlı'dan devraldığı kurumsal kimliği, Cumhuriyet'in yeni idarî ve siyasal düzenine uyarlayarak varlığını sürdürmüştür. Bu durum, süreli yayınların birer bilgi aktarım aracı olmanın yanı sıra, aynı zamanda devlet hafızasının devamlılığını sağlayan araçlar olduğunu da ortaya koymaktadır.

1928 yılında gerçekleştirilen bir düzenleme ile mecmuanın merkezi İstanbul'dan Ankara'ya taşınmıştır. Bu değişim, yeni rejimin başkent merkezli bürokratik yapılanmasının bir yansımasıdır. Mecmua, Ankara'da "İstatistik ve Neşriyat Şube Müdürlüğü"ne bağlanarak yeniden yapılandırılmış, bu adım, yayın organının salt bir bilgilendirme bülteni olmaktan çıkarak, aynı zamanda istatistikî verilerin ve kurumsal hafızanın üretildiği bir merkez haline gelmesini sağlamıştır.¹⁵

1930 yılı itibarıyla mecmuanın yayın sorumluluğu, Emniyet Umum Müdürlüğünün 5. Şubesine, yani Fennî Şubeye devredilmiştir. 1930–1937 arasında mecmua, bu birimin denetiminde yayımlanmaya devam etmiştir. Fennî Şubenin görevi, idarî işleyişin teknik yönlerini düzenlemek, aynı zamanda modern bilimin ve teknik bilginin emniyet teşkilatına uyarlanmasını sağlamaktır. Dolayısıyla mecmuanın bu dönemdeki içeriği, polisliğin yalnızca ahlakî ve disipliner bir faaliyet olmadığını, aynı zamanda teknik bilgiye ve bilimsel formasyona dayalı bir meslek haline geldiğini göstermektedir.

1937 yılında yürürlüğe giren 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu, mecmuanın kurumsal yapısında yeni bir dönemi başlatmıştır. Bu dönüşüm çerçevesinde derginin adı "Polis Dergisi" olarak değiştirilmiş, ancak meclis zabıtlarında 1951 yılı bütçesine kadar "Polis Mecmuası" adıyla anılmaya devam etmiştir.¹⁶ "Polis Dergisi" ifadesine ilk kez 1952 yılı zabıtlarında rastlanmaktadır.¹⁷ Buradaki gecikme, devlet hafızasının sürekliliği içinde isim değişikliklerinin her zaman eşzamanlı

¹³ *Polis Mecmuası*, Sayı 155, 1 Teşrinisani 1338; Derviş Okçabol, *Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi*, Polis Akademisi Yayınları, Ankara 2016, s.210.

¹⁴ *Polis Mecmuası*, Sayı 187, 1 Temmuz 1341.

¹⁵ Şahin, a.g.m., s.1.

¹⁶ *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem IX, Cilt 6, Toplantı 1. (56. Birleşim, 26.3.1951), s.39.

¹⁷ *TBMM Tutanak Dergisi*, Dönem IX, Cilt 14, Toplantı 2. (56. Birleşim, 2.4.1952).

yansımadığını, bazı kurumların alışkanlıklarını sürdürmeye devam ettiğini göstermektedir.

1937 reformu sonrasında derginin yayın faaliyetleri Ankara Polis Enstitüsüne devredilmiş ve bu tarihten itibaren üç ayda bir yayımlanan periyodik bir dergi haline gelmiştir. Böylece mecmua, akademik nitelikli bir yayın olarak yeniden konumlandırılmış, hem emniyet teşkilatına dönük bir eğitim aracı hem de toplumsal meşruiyet üretiminde bir vitrin işlevi üstlenmiştir.

1975 yılı itibarıyla yayın faaliyeti “İç Hizmet Bülteni” adı altında sürdürülmüş, bu ad, daha teknik ve idarî bir içeriğe işaret etmiştir. Ancak 1995'ten itibaren yeniden “Polis Dergisi” ismi benimsenmiş, böylece yayın organı hem Cumhuriyet dönemi güvenlik bürokrasisinin hem de Osmanlı'dan devralınan kurumsal hafızanın en uzun soluklu süreli yayını olarak günümüze kadar gelmiştir.¹⁸

Bütün bu süreç, *Polis Mecmuası*nın yalnızca bir kurum yayını olmadığını, aynı zamanda devletin kendi hafızasını inşa eden ve sürekliliğini sağlayan bir matbu araç olduğunu göstermektedir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan çizgide mecmua, isim değişiklikleri, içerik dönüşümleri ve kurumsal yeniden yapılanmalarla birlikte, devletin güvenlik anlayışındaki süreklilik ve kırılmaları takip etme imkânı sunmaktadır.

Sonuç: Gözetim, Meşruiyet ve Devletin Yazılı Hafızası

Polis Mecmuası, geç Osmanlı'dan erken Cumhuriyet'e uzanan modernleşme sürecinde hem bir kurum yayını, hem de devletin güvenlik anlayışının ve toplumsal düzen vizyonunun matbu surette inşa edildiği bir platform olmuştur. 1830'lardan itibaren başlayan resmî yayın deneyimleri -*Takvim-i Vekayi*, *Ceride-i Askeriye*, *Mecmua-i Maarif*, *Zabtiye Nezareti Mecmuası*- devletin farklı alanlarda kurumsal kimliğini matbu bir dile dönüştürme çabasını temsil ederken, *Polis Mecmuası* bu geleneğin en uzun soluklu ve en istikrarlı örneği olarak öne çıkmıştır.

Derginin 1913 tarihli ilk sayısında yer alan “İfade-i Mahsusa”, polisin yalnızca suçla mücadele eden bir güç değil, toplumun ahlakî değerlerini ve bireylerin haklarını koruyan bir otorite olarak sunulduğunu göstermektedir. Buradaki önleyici polislik vurgusu, modern güvenlik anlayışının erken bir ifadesi olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca polisin “ağırbaşlı, onurlu, aydın ve bilgili” bireyler olarak tasvir edilmesi, devletin güvenlik personelini yalnızca teknik bir işlevle değil, aynı zamanda ahlakî ve entelektüel bir misyonla donatma arzusunu ortaya koyar. Bu yaklaşım, Foucault'nun kavramsallaştırdığı biyo-iktidar pratiğiyle örtüşerek,

¹⁸ Okçabol, *Türk Zabıta Tarihi*, s.210; Şahin, “Polis Dergisinin Tarihçesi”, s.1.

bireylerin davranışlarının içselleştirilmiş kurallar üzerinden şekillendirilmesine hizmet eder.

Cumhuriyet döneminde de yayın hayatını kesintisiz sürdüren *Polis Mecmuası*, isim ve içerik değişiklikleri geçirse de (1937'de *Polis Dergisi*, 1975'te *İç Hizmet Bülteni*, 1995'ten itibaren yeniden *Polis Dergisi*) kurumsal devamlılığını korumuştur. İstanbul'dan Ankara'ya taşınması, Fennî Şubenin ve Polis Enstitüsünün bünyesine alınması, devletin başkent merkezli yeni düzenine uyumun matbu izdüşümleri olmuştur. Böylece mecmua, yalnızca güvenlik teşkilatına ait bir yayın organı değil, aynı zamanda geç Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan devlet hafızasının taşıyıcısı olmuştur.

Polis Mecmuası, edebî ve siyasî tartışmalarla dolu dönemin basın ortamında farklı bir yerde durmuştur: Doğrudan devlet kontrolünde çıkarılmış, ama bu sınırlılığın içinde özgün bir meslekî kamusalılık inşa etmeyi başarmıştır. Hem içeride aidiyet ve disiplin üreten bir pedagojik araç, hem de dışarıya devletin güvenlik anlayışını yansıtan bir vitrin işlevi görmüştür. Ödüllendirme ve cezalandırma haberleriyle iç motivasyonu pekiştirmiş, kamuya yönelik yayınlarıyla da polisin saygınlığını artırmıştır.

Bugün geriye dönüp bakıldığında, *Polis Mecmuası*'nın tarihçesi yalnızca polis teşkilatının gelişimini değil, aynı zamanda modern devletin gözetim, meşruiyet ve ideolojik üretim mekanizmalarını anlamak için de bir laboratuvar niteliğindedir. Onun sayfalarında devletin kendi kendisini nasıl temsil ettiği, toplumu nasıl şekillendirmek istediği ve güvenlik kavramını hangi ahlâkî ve hukukî temellere dayandığı açıkça görülmektedir. Bu yönüyle mecmua, bir bültenden ibaret olmayıp, modernleşmenin ve devlet-toplum ilişkilerinin yazılı hafızasıdır.

Kaynakça:

Dâhiliye Nezareti Mektubî Kalemi (DH.MKT)2716/15

Muhasebe Kalemi (DH.EUM.MH.) 59/72

Sadaret Mektubî Kalemi Nezaret ve Deva'ir Evrakı (A.MKT.NZD) 328/50

Tahrirat Kalemi (DH.EUM.THR) 10/32

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem IX, Cilt 6, Toplantı 1. (56. Birleşim, 26.3.1951).

TBMM Tutanak Dergisi, Dönem IX, Cilt 14, Toplantı 2. (56. Birleşim, 2.4.1952).

Polis Mecmuası, Sayı 1, 1 Temmuz 1329.

Polis Mecmuası, Sayı 187, 1 Temmuz 1341.

Polis Mecmuası, Sayı 155, 1 Teşrinisani 1338.

Belgelerle Türk Polis Tarihinde İlkler, Emniyet Genel Müdürlüğü Belge Yönetimi ve Koordinasyon Daire Başkanlığı, Ankara 2025.

BİNGÖL, Sedat, "Vakâ-yi Zaptiyye Gazetesi ve İstanbul Mahkemeleri", İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, Sayı: 11, İstanbul 2007.

- BOZPOLAT AYAN, Serap, “İfade-i Mahsusa” Yazıları Üzerinden Polis Mecmuasının Kurumsal Hafızası ve Yayın Vizyonuna Dair Bir Değerlendirme”, Toplumsal Araştırmalar Kitabı 5, ss. 235-242, Paradigma Akademi Yayınları, Çanakkale 2025.
- FOUCAULT, Michel, Hapishanenin Doğuşu, Çev. M.A. Kılıçbay, İmge Kitabevi, Ankara 2000.
- FOUCAULT, Michel, Özne ve İktidar, Çev. I. Ergüden, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2005.
- GRAMSCI, Antonio, Hapishane Defterleri - Seçmeler, Çev. Kenan Somer, Onur Yayınları, İstanbul 1986.
- İbrahim Feridun, Polis Efendilere Mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye, Polis Akademisi Yay., Dersaadet 1326/Ankara 2010.
- İSKİT, Server, Türkiye’de Matbuat İdareleri ve Politikaları, Başvekâlet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü, Ankara 1943, s. 1-12.
- OKÇABOL, Derviş, Türk Zabıta Tarihi ve Teşkilat Tarihçesi, Polis Akademisi Yayınları, Ankara 2016.
- ORTAYLI, İlber, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İletişim Yayınları, İstanbul 2017.
- ŞAHİN, Eyüp, “Polis Dergisi”nin Tarihçesi” Polis Dergisi, C. 35, Ankara 2003.
- YÜKSEL, Ahmet, Perapolis –Osmanlı Polis Tarihini Yeniden İnşa Denemesi-, TİAV, Ankara 2022.